

TÜRKÇE ÖĞRENCİ DEFTERİ

@YILMAZOGRETMEN21

4.
SINIF

ALİ

ELA

SÖZCÜK

CÜMLE

ANLAMA

- ✓ Yazım Kuralları
- ✓ Cümle Bilgisi
- ✓ Anlama
- ✓ Etkinlikler

@YILMAZOGRETMEN21

Harflerin belirli bir sıraya göre dizilmesine **alfabe** denir.

Alfabemizde 29 tane harf vardır. İlk harf "a", son harf "z" dir.

Alfabemiz (Büyük Harfler)

A - B - C - Ç - D - E - F - G - Ğ - H - I - İ - J - K - L - M - N - O -
Ö - P - R - S - Ş - T - U - Ü - V - Y - Z

Alfabemiz (Küçük Harfler)

a - b - c - ç - d - e - f - g - ğ - h - ı - i - j - k - l - m - n - o -
ö - p - r - s - ş - t - u - ü - v - y - z

★ 1. Etkinlik: Küçük Harfler Sıralama

→ Aşağıdaki küçük harflerle oluşturulmuş alfabe diziliminde boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

a	b		ç		e			ğ		ı	
j			m		o		p	r		ş	
u			y								

★ 2. Etkinlik: Büyük Harfler Sıralama

→ Aşağıdaki büyük harflerle oluşturulmuş alfabe diziliminde boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

A		C		D	E		G		H		İ
....	K		M		O		P		S		T
....	Ü		Y								

ALFABE VE SÖZLÜK SIRALAMASI

Dildeki sesleri gösteren, belirli bir sıraya göre dizilmiş harflerin bütününe alfabe (yazı çevrimi) denir.

Alfabemizde 29 harf bulunur. Bu harfler ses özelliklerine göre iki ana gruba ayrılır:

★ Ünlü (Sesli) Harfler (8 Tane):

- Kalın Ünlüler: a, ı, o, u
- İnce Ünlüler: e, i, ö, ü

★ Ünsüz (Sessiz) Harfler (21 Tane): b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z

Sözlük Sıralaması (Alfabetik Sıralama) Altın Kuralı:

Kelimeleri sözlük sırasına koyarken ilk harflerine bakılır. İlk harfleri aynıysa ikinci harflere, ikinci harfleri de aynıysa üçüncü harflere bakılarak alfabetik öncelik belirlenir.

Örnekler

★ Elma — Çilek — Muz → İlk harflerine bakarız: Ç, E, M
→ Sözlük Sırası: 1. Çilek → 2. Elma → 3. Muz

★ Karpuz — Kitap — Kelebek → İlk harfleri aynı (K),
ikinci harfleri aynı (e, a, i):
→ Sözlük Sırası: 1. Karpuz → 2. Kelebek → 3. Kitap

HECE BİLGİSİ VE SATIR SONU YAZIMI

HECE : Ağzımızın tek bir hareketiyle çıkan ses ya da ses topluluğuna hece denir.

★ Türkçede bir kelimedeki ünlü (sesli) harf sayısı, o kelimenin hece sayısına eşittir.

4. Sınıf İçin İki Kritik Kural!

1. Birleşik Kelimelerin Hecelenmesi:

Birleşik kelimeler hecelerine ayrılırken kelimeler tek bir kelimeymiş gibi okunur ve ulama kuralına uyulur.

→ İlkokul → il - ko - kul (ilk - o - kul ŞEKLİNDE AYRILMAZ!)

→ Başöğretmen → ba - şöğ - ret - men

→ Çanakkale → Ça - nak - ka - le

2. Satır Sonuna Sığmayan Kelimeler:

Satır sonunda kelimeler hecelerinden bölünür ve kısa çizgi (-) konur. Ancak satır sonunda veya başında tek harf bırakılmaz!

✓ Doğru: ... gi- / diyordu.

✗ Yanlış: ... a- / rabaya bindi.

(Satır sonunda tek ünlü harf "a" bırakılamaz!)

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Birleşik Kelimeleri Doğru Hecelerine Ayıralım

Aşağıda verilen birleşik kelimelerin doğru hecelenmiş halini işaretleyiniz (✓).

1. İlköğretim

☐ ilk – öğ – re – tim☐ il – köğ – re – tim

2. Semizotu

☐ se – mi – zo – tu☐ se – miz – o – tu

3. Helikopter

☐ he – li – kop – ter☐ he – lik – op – ter

4. Kırkayak

☐ kırk – a – yak☐ kır – ka – yak

★ 2. Etkinlik: Satır Sonu Yazım Hatalarını Bulalım

Aşağıdaki satır sonu bölünmelerini inceleyiniz. Yazımı doğru olanların yanına (✓), yanlış olanların yanına (✗) koyunuz.

1. ☐ ... ge- / liyorum.2. ☐ ... a- / kşamüstü geldiler.3. ☐ ... baş- / öğretmenimiz konuştu.4. ☐ ... il- / kokul yılları güzeldi.5. ☐ ... sa- / at kaçta geleceksin?

KELİME (SÖZCÜK) VE YAPISI

KELİME : Tek başına anlamı olan ya da cümle içinde kelimeler arasında anlam bağı kurmaya yarayan ses topluluklarına kelime (sözcük) denir.

1. Tek Başında Anlamı Olan ve Olmayan Kelimeler

- ★ **Anlamlı Kelimeler:** Varlıkları, dayguları ve eylemleri karşılar. (Örn: Bilim, Gezegen, Sadakat)
- ★ **Cümle İçi Görevli Kelimeler (Bağlaç ve Edatlar):** Tek başlarına anlamları yoktur; cümle içinde kelimeleri birbirine bağlar veya anlam kazandırır. (Örn: ve, veya, fakat, ancak, gibi, kadar, göre, çünkü)

2. Kelimelerin Anlam Katmanları

- ★ **Gerçek Anlam:** Kelimenin akla gelen ilk ve temel anlamıdır.
- ★ **Mecaz Anlam:** Kelimenin gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlamdır.

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Kelimelerin Görevlerini Belirleyelim

Aşağıdaki kelimeleri inceleyiniz. Tek başına anlamı olan kelimeler için (A), tek başına anlamı olmayıp cümle içinde görev yapan kelimeler için (G) yazınız.

☐ Teknolojik☐ Kütüphane☐ Oysaki☐ İle☐ Sorumluluk☐ Mücadele☐ Rağmen☐ Çünkü

★ 2. Etkinlik: Gerçek ve Mecaz Anlamlı Kelimeleri Ayırt Edelim

Aşağıdaki cümlelerde koyu yazılmış kelimelerin "Gerçek" mi yoksa "Mecaz" mı anlamda kullanıldığını karşılarındaki kutucuğa yazınız.

1. **Sıcak** çayı hızlı içince dili yandı. (..... Anlam)
2. Bize karşı gösterdiği **soğuk** davranışlar herkesi üzdü. (..... Anlam)
3. **Ağır** çuvalları taşıırken keskin bir bel ağrısı hissetti. (..... Anlam)
4. Sınavı kazandığını duyunca sevinçten gözleri **parladı**. (..... Anlam)
5. **Sert** rüzgâr yüzünden bahçedeki ince dal kırıldı. (..... Anlam)

NOKTA (.)

Yazıda duygu, düşünce veya isteklerimizin bittiğini gösteren ve farklı alanlarda özel görevleri bulunan en temel noktalama işareti nokta denir.

Noktanın Kullanıldığı Yerler ve Kurallar

Tamamlanmış Cümlelerin Sonuna Konur:

Dün akşam kütüphaneden harika bir kitap aldım.

Sayılardan Sonra Sıra Bildirmek İçin (-ıncı, -inci eki yerine) Konur:

Okul sporlarında 4. sınıf takımı şampiyon oldu.

Bazı Kısaltmaların Sonuna Konur:

Dr. (Doktor), Prof. (Profesör), Cad. (Cadde), Sok. (Sokak), vb. (ve benzeri)

Tarihlerin Yazılışında Gün, Ay ve Yılı Gösteren Sayıları Ayırmak İçin Konur:

Cumhuriyetimiz 29.10.1923 tarihinde kuruldu.

Saat ve Dakika Gösteren Sayıları Ayırmak İçin Konur:

Sınavımız sabah saat 09.30'da başlayacak.

Dört ve Dörtten Fazla Basamaklı Sayılarda Bölükleri Ayırmak İçin Konur:

Okul kütüphanemizde 1.250 adet kitap bulunmaktadır.

Matematikte Çarpma İşareti Yerine Kullanılır:

$$5 \cdot 8 = 40$$

Dikkat Edelim!

- Noktadan sonra başlayan yeni cümleye her zaman büyük harfle başlanır.
- Saat ve dakika arasına çift nokta (:) değil, tek nokta (.) konur. (Örn: 14:30 yanlış ✗, 14.30 doğru ✓)

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Noktalama İşaretlerini

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan () yerlere noktayı veya gerekli olan noktalama işaretlerini koyunuz.

1. Av () Burak Bey duruşmaya katılmak için adliyeye gitti ()
2. Yarışmada 2 () olan arkadaşımızı hep birlikte tebrik ettik ()
3. Dersimiz her sabah saat 08 () 30 ()'da başlıyor ()
4. Atatürk 10 () 11 () 1938 () yılında hayata gözlerini yumdu ()
5. Türkiye'nin nüfusu 85 () 000 () 000 () insanı aşmıştır ()
6. Pazardan elma () armut () muz vb () meyveler aldık ()

★ 2. Etkinlik: Hatalı Noktalama Kullanı

Aşağıdaki cümlelerde nokta (.) kullanımıyla ilgili yapılan hataları bulunuz. Cümlelerin doğrusunu altlarındaki boşluğa yazınız.

1. Otobüsümüz akşam saat 18:45'te hareket edecek.
→
2. Yarışmada 1.. olan öğrenciye madalya verildi.
→
3. Dr Selim bey hastasını dikkatle muayene etti.
→
4. Cumhuriyet İlkokulu 29/10/1923 tarihinde açılan sergiyi ziyaret etti. (Nokta kullanarak yeniden yazınız)
→

VİRGÜL (,)

Cümle içinde okumayı, vurguyu ve anlamayı kolaylaştıran, kelimeler ve cümlecikler arasında duraklama noktalarını belirleyen en önemli noktalama işaretlerinden birine virgöl denir.

Virgölün Kullanıldığı Yerler ve Kurallar

Birbiri Ardınca Sıralanan Eş Görevli Kelime ve Kelime Gruplarının Arasına Konur:

Kırtasiyeden defter, kalem, cetvel ve boya kalemi aldık.

Sıralı Cümleleri (Birbirine Bağlı Cümleleri) Ayırmak İçin Konur:
Eve geldi, çantasını bıraktı, hemen ödevlerine başladı.

Uzun Cümlelerde İşi Yapanı (Özneyi) Belirginleştirmek İçin Konur:
Yaşlı adam, yıllardır yaşadığı mahalleden ayrılırken derin bir iç çekti.

Cümledeki Anlam Karışıklığını Önlemek İçin Konur:
Genç, doktora derdini anlatmaya çalışıyordu.
(Virgöl konmazsa "genç doktor" anlaşılabilir.)

Hitap İfadelerinden Sonra Konur:

Değerli Öğretmenim, Sevgili Arkadaşlar, Sayın Veliler,

Sayıların Yazılışında Kesirleri (Ondalık Gösterimleri) Ayırmak İçin Konur:
3,5 kg elma aldık. / Sayfa 12,4 kısmını okudum.

ÖNEMLİ UYARI:

- Kelimeler veya cümleler arasında "ve", "veya", "yahut", "çünkü", "ama", "fakat" gibi bağlaçlar varsa bu bağlaçlardan önce ya da sonra kesinlikle virgöl konmaz!
- Örnek: Masada kitap ve, defter var. → **YANLIŞ X**
- Örnek: Masada kitap ve defter var. → **DOĞRU ✓**

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Virgölün Kullanımı

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan virgüllerin hangi kurala uygun olduğunu bularak harfleri yay ayraç () içine yazınız.

Kural Kodu	Virgölün Kullanım Amacı
A	Eş görevli kelimeleri ayırmak için
B	Sıralı cümleleri ayırmak için
C	Anlam karışıklığını önlemek için
Ç	Hitap sözlerinden sonra

- () Sevgili Öğrenciler, dersimiz başlamıştır.
- () Yaşlı, ağacın altında bir süre dinlendi.
- () Çantasından kitabını çıkardı, kapağını açtı, okumaya başladı.
- () Türkçe, matematik, fen bilimleri ve sosyal bilgiler derslerini çok seviyorum.

★ 2. Etkinlik: Hatalı Virgöl Kullanımı

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Virgöl doğru kullanılmışsa yanına (✓), yanlış/gereksiz kullanılmışsa yanına (X) koyarak altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

- ☐ Pazardan elma, armut ve, muz aldık.
→
- ☐ Yarışmada birinci olan öğrenci, sahneye çıktı.
→
- ☐ Bahçede koştu, oynadı, çok yoruldu.
→
- ☐ Erken uyandım ama, kahvaltı yapamadım.
→

SORU İŞARETİ (?)

Cevap almak, bilgi edinmek veya bir durumu öğrenmek amacıyla kurulan cümle ve sözlerin sonuna konulan noktalama işaretine **soru işareti** denir.

Soru İşaretinin Kullanıldığı Yerler ve Kurallar

Soru Anlamı Taşıyan Cümle veya Sözlerin Sonuna Konur:

Cümlede soru kelimeleri (ne, kim, nerede, nasıl, niçin, kaç, hangisi) veya soru eki (mı, mi, mu, mü) varsa ve cevap bekleniyorsa sonuna soru işareti konur.

Örnek: Bu güzel tabloyu kim çizdi?

Örnek: Kütüphanedeki araştırmanı bitirdin mi?

Bilinmeyen, Kesin Olmayan veya Şüpheyile Karşılanan Yer, Tarih vb. Durumlar İçin Parantez İçinde (?) Kullanılır:

- Yunus Emre (1240? - 1320), Anadolu kültürünün en önemli şairlerindendir. (Doğum yılı kesin bilinmediği için)
- Ankara'dan Erzurum'a otobüsle 3 saatte (?) gitmiş. (Verilen bilgiye inanılmadığı/şüphe duyulduğu için)

Soru İfadesi Taşıyan Sıralı Cümlelerde Soru İşareti En Sona Konur:

Ankara'ya otobüsle mi, trenle mi gideceksiniz?

ÖNEMLİ UYARILAR:

- Cümlede soru eki (mı/mi) veya soru sözcüğü bulunsa bile cümle cevap gerektirmiyorsa veya zaman anlamı katıyorsa sonuna soru işareti **KONSA MAZ!**
 - Örnek: Yağmur yağdı **mi** her yer mis gibi toprak kokar. (Zaman anlamı katmıştır, soru değildir.)
 - Örnek: Bu soruyu nasıl çözeceğimi bilmiyorum. (Kendi kendine durum bildiriyor, cevap beklemiyor.)
- Soru işaretinden sonra başlayan yeni cümlede her zaman büyük harfle başlanır.

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Noktalama İşaretini Koyalım

Aşağıdaki cümleleri dikkatle okuyunuz. Soru anlamı taşıyan cümlelerin sonundaki yay ayaç içine soru işareti (?), taşımayanların sonuna nokta (.) koyunuz.

1. Yarın akşamki tiyatro gösterisine siz de gelecek misiniz ()
2. Güneş doğdu mu kuşlar cıvı cıvı ötmeye başlar ()
3. Bu zor Matematik problemini nasıl çözdüğünü bize anlattı ()
4. Okul kütüphanesinden en son hangi kitabı ödünç aldın ()
5. Ders ne zaman başlayacak, öğretmenimiz ne zaman gelecek ()
6. Akşam nereye gideceğimizi ben de henüz bilmiyorum ()

★ 2. Etkinlik: Soru Cümleleri Oluşturalım

Aşağıda karışık olarak verilen kelimeleri anlamlı ve kurallı soru cümleleri haline getirerek sonlarına soru işareti (?) koyunuz.

1. [projeni — teslim — ne zaman — öğretmenine — edeceksin]
→?
2. [mi — okuduğun — kitabın — ana fikrini — bulabildin]
→?
3. [otobüsün — saati — durağa — kaçta — geleceğini — biliyor musun]
→?
4. [hangisini — renklerden — boyamak — için — seçeceksin]
→?

KESME İŞARETİ (')

Özel adlara, sayılara, tarih ve saatlere getirilen çekim eklerini ayırmak için kullanılan noktalama işaretine **kesme işareti** denir.

Kesme İşaretinin Kullanıldığı Yerler

Özel İsimlere (İnsan, Şehir, Ülke, Hayvan vb.)

Gelen Çekim Eklerini Ayırmak İçin Konur:

- Mustafa'nın ödevleri bitti.
- Bu yaz Türkiye'nin tarihi yerlerini gezeceğiz.
- Kedimiz Pamuk'un aşısını yaptırdık.

Sayılarla ve Saatlere Gelen Ekleri Ayırmak İçin Konur:

- Yarışmada 1'inci olan öğrenci ödül aldı.
- Sınavımız saat 10.30'da başlayacak.

Belirli Bir Tarih Bildiren Ay ve Gün Adlarına

Gelen Ekleri Ayırmak İçin Konur:

- 29 Ekim'de Cumhuriyet Bayramı'nı coşkuyla kutlayacağız.

Kısaltmalara Gelen Ekleri Ayırmak İçin Konur:

- TDK'nin son kılavuzunu inceledik. (Okunuşa göre ek getirilir: TDK'ya değil, TDK'nin)
- TRT'de yayınlanan belgeseli çok beğendim.

ÖNEMLİ UYARI: Kesme İşareti Nerelerde KULLANILMAZ?

Kurum, Kuruluş ve İş Yeri Adlarına Gelen Ekler Kesme İşaretiyle AYRILMAZ!

✗ Yanlış: Milli Eğitim Bakanlığı'na

✓ Doğru: Milli Eğitim Bakanlığına

✗ Yanlış: Atatürk İlkokulu'nda

✓ Doğru: Atatürk İlkokulunda

Özel İsimlere Gelen Çoğul Eki (-lar / -ler) Kesme İşaretiyle AYRILMAZ!

✗ Yanlış: Ahmet'ler

✓ Doğru: Ahmetler

✗ Yanlış: Türk'ler

Yapım Ekleri (-lı, -lik, -cı, -sız vb.) ve Bunlardan Sonra Gelen Ekler Kesme İşaretiyle AYRILMAZ!

✗ Yanlış: İzmirli'lerden

✓ Doğru: İzmirli'lerden

✗ Yanlış: Türkçe'nin

✓ Doğru: Türkçenin

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Kesme İşareti Kullanımı

Aşağıdaki cümlelerde kesme işareti kullanılması gereken yerlere kesme işareti (') koyunuz. Kesme işareti gerektirmeyen boşlukları boş bırakınız.

1. Ahmet () in çantası okulda kalmış.
2. 23 Nisan () da okulumuzda büyük bir tören yapılacak.
3. Kardeşim Atatürk İlkokulu () nda 2. sınıfa gidiyor.
4. Türkçemizi doğru kullanmak TDK () nin en temel hedefidir.
5. Bu yıl Konyalılar () ın düzenlediği etkinliğe katıldık.
6. Yarışma yarın saat 14.00 () te başlayacak.

★ 2. Etkinlik: Doğru - Yanlış Analizi

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Kesme işaretinin kullanımı doğru ise yanına (✓), yanlış ise (✗) koyarak doğrusunu altındaki boşluğa yazınız.

1. ☐ Ankara'dan gelen misafirlerimizi otogarda karşıladık.
→
2. ☐ Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış yıl dönümünü kutladık.
→
3. ☐ İngilizce'yi öğrenmek için her gün pratik yapıyor.
→
4. ☐ Mehmet'ler bu akşam bize çaya gelecekler.
→

ÜNLEM İŞARETİ (!)

Sevinç, korku, heyecan, şaşma, acıma, nefret gibi güçlü duyguları anlatan veya hitap, seslenme, uyarı bildiren cümle ve sözlerin sonuna konulan noktalama işaretine **ünlem işareti** denir.

Ünlem İşaretinin Kullanıldığı Yerler ve Kurallar

Güçlü Duygu Anlatan Söz veya Cümlelerin Sonuna Konur:

- Eyvah, otobüsü kaçırdık! (Korku / Endişe)
- Yaşasın, sınavdan yüz aldım! (Sevinç)
- İmdat, yangın var! (Panik / Yardım isteği)

Hitap, Seslenme ve Uyarı Sözlerinden Sonra Konur:

- Ey Türk Gençliği!
- Dur, yolcu! Bilmeden gelip bastığın bu toprak bir devrin battığı yerdir.

Alay, Küçümseme veya İnanmama Anlamı Katmak İçin Parantez İçinde (!) Kullanılır:

- Çok akıllı (!) olduğu için her sınavda en düşük notu alıyor.
- İstese bir günde bütün kitabı bitirmiş (!) ama vakti yokmuş.

Ünlem İşaretinin Cümlede Kullanıldığı 2 Farklı Yer!

1. Yol: Ünlem bildiren kelimedden hemen sonra ünlem işareti konur, sonraki kelimeye **BÜYÜK HARFLE** başlanır ve cümle sonuna nokta konur.

Örnek: Eyvah! Cüzdanımı evde unuttum.

2. Yol: Ünlem bildiren kelimedden sonra virgül (,) konur, cümle devam ettirilir ve ünlem işareti cümlenin en sonuna konur.

Örnek: Eyvah, cüzdanımı evde unuttum!

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Noktalama İşaretlerini Bulma

Aşağıdaki cümlelerde yay ayraç () ile belirtilen yerlere uygun noktalama işaretlerini (Ünlem, Virgül veya Nokta) koyunuz.

1. Eyvah () Evin anahtarını içeride unuttum ()
2. Ayy () parmağıma iğne battı ()
3. Yaşasın () Yarın hep birlikte pikniğe gidiyoruz ()
4. Dur () karşıdan karşıya geçerken önce sola bakmalısın ()
5. Ordular () İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri ()
6. Adam çok hayırsevermiş () mahalledeki kimseye bir kuruş bile yardım etmemiş.

★ 2. Etkinlik: Duyguları Bularak Eşleştirme

Aşağıdaki ünlem cümlelerinin hangi duyguyu belirttiğini bularak harfleri yay ayraç () içine yazınız.

Kural Kodu	Cümlede Anlatılan Duygu / Durum
A	Sevinç / Coşku
B	Şaşırma
C	Korku / Endişe
Ç	Uyarı / Seslenme
D	Alay / Küçümseme

1. [] Dikkat et, merdivenler çok kaygan!
2. [] Ooo, seni burada görmek ne büyük sürpriz!
3. [] Yaşasın, tuttuğum takım şampiyon oldu!
4. [] Eyvah, arkamızdan büyük bir köpek geliyor!
5. [] Bu kadar hızlı çalışarak (!) işi seneye ancak bitirir.

KISA ÇİZGİ (-)

Yazıda heceleri, kelimeleri, sayıları veya cümle içindeki bağlantılı kavramları ayırmak ve göstermek için kullanılan noktalama işaretine **kısa çizgi** denir.

Kısa Çizginin Kullanıldığı Yerler ve Kurallar

- ★ 1. Satır Sonuna Sığmayan Kelimeler Bölünürken Konur:
 - Yazı yazarken satır sonuna sığmayan kelimeler hecelerinden bölünür ve satır sonuna kısa çizgi konur.
- ★ 2. Kelimeleri Hecelerine Ayırırken Hecelerin Arasına Konur:
 - Örnek: ba - şöğ - ret - men / Ç a - nak - ka - le
- ★ 3. Sözcükler veya Sayılar Arasında "ile, ve, arasında, -den... -e" Anlamları Katmak İçin Konur:
 - Örnek: Ankara - İstanbul hızlı tren hattı açıldı.
 - Örnek: 2025 - 2026 eğitim - öğretim yılı heyecanla başladı.
- ★ 4. Kelimelerin Köklerini ve Eklerini Ayırmak İçin Konur:
 - Örnek: göz - lük - çü / bil - gi - sa - yar
- ★ 5. Matematikte Çıkarma İşareti (Eksi) Olarak Kullanılır:
 - Örnek: 45 - 15 = 30

ÖNEMLİ UYARI: Satır Sonunda Tek Harf Bırakılmaz!

Satır sonuna sığmayan kelimeler bölünürken satır sonunda veya alt satırın başında tek başına ünlü (sesli) harf bırakılamaz.

✗ Yanlış: ... a - / rabaya bindik.

✓ Doğru: ... ara - / baya bindik.

✗ Yanlış: ... müdafa - / a ettik.

✓ Doğru: ... müda - / faa ettik.

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Satır Sonu Yazım Hatalarını

Aşağıdaki satır sonu bölünmelerini dikkatle inceleyiniz. Doğru bölünenlerin yanındaki kutucuğa (✓), yanlış bölünenlerin yanına (X) koyunuz.

- ☐ ... baş - / öğretmenimiz törende konuşma yaptı.
- ☐ ... o - / kulumuzu ve öğretmenlerimizi çok seviyoruz.
- ☐ ... il - / kokul çağındaki öğrenciler bahçede oynuyor.
- ☐ ... uç - / tular gökyüzüne doğru.
- ☐ ... u - / çakla yolculuk yapmak çok eğlenceliydi.
- ☐ ... Çanak - / kale Boğazi'ndan gemiler geçiyordu.

★ 2. Etkinlik: Kısa Çizginin Kullanım Amacı

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan kısa çizgilerin (-) hangi amaca hizmet ettiğini bularak harfleri yay ayaç () içine yazınız.

Kural Kodu	Kısa Çizginin Kullanım Amacı
A	İki kavram/yer/sayı arasında bağlantı kurmak ("ve, ile, arasında" anlamında)
B	Kelimeleri hecelerine ayırmak için
C	Kelimenin kök ve eklerini göstermek için
Ç	Matematikte çıkarma işareti olarak

- () Türkçe dersinde yaz - ır - lık - lar kelimesini heceledik.
- () Matematik sınavındaki $85 - 20 = 65$ işlemini doğru yaptım.
- () Türkiye - Yunanistan dostluk maçı dün akşam oynandı.
- () Öğretmenimiz kitap - lık - taki kelimesinin eklerini tahtada gösterdi.

UZUN ÇİZGİ (–) VE İKİ NOKTA (:)

Uzun Çizgi (Konuşma Çizgisi) (–) :

Yazıda karşılıklı konuşmaların başında, konuşanın değiştiğini göstermek için kullanılır.

Uyarı: Tırnak içinde verilen konuşmalarda uzun çizgi kullanılmaz.

İki Nokta (:)

- ★ Kendisinden sonra örnek verilecek cümle veya kelimelerin sonuna konur.
- ★ Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlelerin sonuna konur.
- ★ Edebi metinlerde konuşma çizgisinden önce kullanılır.

Örnek Metin

Öğretmen sınıfa girince öğrencilere sordu :

— Çocuklar, yarınki gezi için hazır mısınız ?

Ali heyecanla cevap verdi :

— Evet öğretmenim, gerekli malzemeleri hazırladık :
çadır, mat ve matara.

TIRNAK İŞARETİ (“ ”)

Başka bir kimseden olduğu gibi aktarılan sözleri, vurgulanmak istenen kelimeleri veya metin içinde geçen eser adlarını belirtmek için kullanılan noktalama işaretine **tırnak işareti** denir.

Tırnak İşaretinin Kullanıldığı Yerler ve Kurallar

★ 1. Başka Bir Kimseden veya Yazıdan Olduğu Gibi Aktarılan Sözlerin Başına ve Sonuna Konur:

- Atatürk: “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” dedi.

★ 2. Cümle İçerisinde Özel Olacak Vurgulanmak İstenen Sözcükler Tırnak İçine Alınır:

- Bu derste “dürüstlük” konusu üzerinde duracağız.

★ 3. Eser, Kitap ve Yazı Adları Cümle İçinde Tırnak İçinde Gösterilir:

- Öğretmenimiz bize Ömer Seyfettin’in “Kaşığı” adlı hikâyesini okuttu.

ÖNEMLİ KURAL:

- Tırnak içine alınan alıntı cümlelerin sonundaki noktalama işareti (nokta, soru işareti, ünlem vb.) tırnak içinde kalır.

Örnek: Öğretmenimiz: “Ödevlerinizi yaptınız mı?” diye sordu.

- Tırnak içine alınan sözden sonra gelen ekleri ayırmak için ayrıca kesme işareti kullanılmaz.

Örnek: “Küçük Prens”i okudun mu?

(Küçük Prens’i şeklinde tırnaktan sonra kesme konmaz)

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: İki Nokta (:) veya Uzun Çizgi (—)

Aşağıdaki karşılıklı konuşma ve açıklama cümlelerinde yay ayraç () ile boş bırakılan yerlere uygun olan noktalama işaretini (: veya —) koyunuz.

1. Pazardan en sevdiğim meyveleri aldım () çilek, erik ve kiraz.
2. Baba Kanyon () Yolculuğumuz saat kaçta başlayacak ?
Baba () Sabah altıda yola çıkacağız kızım.
3. Türkçe dersinde iki temel kavramı öğrendik () hece ve kelime.
4. Doktor hastasına yaklaşıp sordu ()
() Şikâyetiniz tam olarak nedir ?
() İki gündür boğazım çok ağrıyor doktor bey.
5. İsim köklü kelimelere örnekler verelim () ev, masa, kitap, insan.

★ 2. Etkinlik: Doğru - Yanlış Analizi

Aşağıdaki cümlelerde iki nokta ve uzun çizginin kullanımıyla ilgili verilen bilgileri inceleyiniz. Doğru olan ifadelerin yanına (✓), yanlış olanların yanına (✗) koyunuz.

1. ☐ Karşılıklı konuşmalarda konuşanın sözünün başına uzun çizgi (—) konur.
2. ☐ İki noktadan sonra gelen açıklama bir cümle ise ilk harfi küçük başlar.
3. ☐ Tırnak işareti (" ") içinde verilen konuşmaların başına da mutlaka uzun çizgi konmalıdır.
4. ☐ Bir cümle veya konudan sonra örnekler sıralanacaksa ifadenin sonuna iki nokta (:) konur.
5. ☐ Hikâye metinlerinde konuşma çizgisinden (—) bir önceki cümlelerin sonuna iki nokta (:) konur.

TIRNAK İŞARETİ (“ ”)

Başka bir kimseden olduğu gibi aktarılan sözleri, vurgulanmak istenen kelimeleri veya metin içinde geçen eser adlarını belirtmek için kullanılan noktalama işaretine **tırnak işareti** denir.

Tırnak İşaretinin Kullanıldığı Yerler ve Kurallar

★ 1. Başka Bir Kimseden veya Yazıdan Olduğu Gibi Aktarılan Sözlerin Başına ve Sonuna Konur:

- Atatürk: “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” dedi.

★ 2. Cümle İçerisinde Özel Olacak Vurgulanmak İstenen Sözcükler Tırnak İçine Alınır:

- Bu derste “dürüstlük” konusu üzerinde duracağız.

★ 3. Eser, Kitap ve Yazı Adları Cümle İçinde Tırnak İçinde Gösterilir:

- Öğretmenimiz bize Ömer Seyfettin’in “Kaşığı” adlı hikâyesini okuttu.

ÖNEMLİ KURAL:

- Tırnak içine alınan alıntı cümlelerin sonundaki noktalama işareti (nokta, soru işareti, ünlem vb.) tırnak içinde kalır.

Örnek: Öğretmenimiz: “Ödevlerinizi yaptınız mı?” diye sordu.

- Tırnak içine alınan sözden sonra gelen ekleri ayırmak için ayrıca kesme işareti kullanılmaz.

Örnek: “Küçük Prens”i okudun mu?

(Küçük Prens’i şeklinde tırnaktan sonra kesme konmaz)

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Tırnak İşareti (“ ”)

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yay ayraç () yerlerine gerekli olan tırnak işaretlerini koyunuz.

1. Dedem bana () Doğruluktan asla ayrılma. () tavsiyesinde bulundu.
2. Bu yıl Türkçe dersinde () Noktalama İşaretleri () konusunu detaylıca işledik.
3. Atatürk () Ne mutlu Türk'üm diyene! () sözüyle bize gurur vermiştir.
4. Şairin en ünlü şiiri olan () Sakarya Meydan Muharebesi () şiirini ezberledim.
5. Arkadaşım bana dönerek () Yarın kütüphaneye birlikte gidelim mi? () diye sordu.

★ 2. Etkinlik: Doğru - Yanlış Analizi

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Tırnak işaretinin kullanımı ve kuralları doğru ise yanındaki kutucuğa (✓), yanlış ise (✗) koyunuz.

1. ☐ Alıntı cümle tırnak içine alındığında, cümlenin kendi noktası veya soru işareti tırnağın dışında kalmalıdır.
2. ☐ “Yalnız Efe” kitabını bu hafta sonu bitirmeyi planlıyorum.
3. ☐ Tırnak içindeki kelimedden sonra gelen ekleri ayırmak için tırnaktan sonra ayrıca kesme işareti konur.
4. ☐ Annem: “Ödünü toplamadan dışarı çıkamazsın.” diyerek beni uyardı.
5. ☐ Cümlede özellikle dikkat çekilmek istenen kavramlar tırnak içine alınabilir.

YAY AYRAÇ / PARANTEZ (())

Cümle içindeki açıklayıcı bilgileri, tiyatro metnindeki durumları göstermek veya bazı özel noktalama işaretlerini kapsamak için kullanılan noktalama işaretine **yay ayraç (parantez)** denir.

📌 Yay Ayraç İşaretinin Kullanıldığı Yerler ve Kurallar

① Cümledeki Açıklayıcı Bilgileri veya Ek Bilgileri Göstermek İçin Konur:

- Cümlelerin anlamını tamamlayan ancak cümlelerin dışında kalan ek bilgiler yay ayraç içine alınır.
- **Örnek:** Atatürk (1881 - 1938) Türk milletinin unutulmaz lideridir.
- **Örnek:** Türkçede isim kökleri (ev, masa, su vb.) varlıkları karşılar.

② Tiyatro Metinlerinde Konuşanın Hareketlerini ve Durumunu Açıklamak İçin Konur:

- **Örnek:** Yaşlı adam (Yavaşça yerinden kalkarak):
"Bana biraz müsaade edin çocuklar." dedi.

③ Diğer Noktalama İşaretlerine Özel Anlamlar Yüklemek İçin Kullanılır:

- Soru işareti (?) ile bilinmeyen tarih/yer veya şüphe anlamı katmada; ünlem (!) ile alay/küçümseme anlamı katmada yay ayraç kullanılır.
- **Örnek:** Yunus Emre (1240? - 1320) şiirleriyle gönülleri fethetmiştir.
- **Örnek:** Bu zor soruyu çok hızlı (!) çözdü.

ÖNEMLİ KURAL:

- Cümle içinde yay ayraç içine alınan ek açıklamadan sonra gelen esas noktalama işareti yay ayraç kapatıldıktan sonra koyulur.
Örnek: Yunus Emre (1240 - 1320), Türk tasavvuf edebiyatının en büyük şairlerindendir.

ETKİNLİKLER

★ 1. Etkinlik: Yay Ayraç (()) İşaretini Eşleştirelim

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan yay ayraçların hangi amaca hizmet ettiğini bularak harfleri **parantez** içine yazınız.

Kural Kodu	Yay Ayraç İşaretinin Kullanım Amacı
A	Cümledeki ek açıklamayı veya tarihi belirtmek için
B	Tiyatro metinlerinde konuşanın hareket/durumunu göstermek için
C	Kesin olmayan bilgi (soru işareti) veya alay/küçümseme (ünlem) anlamı katmak için

- () 1. Faruk Nafiz Çamlıbel (1898 - 1973) "Han Duvarları" şiirinin şairidir.
- () 2. Çocuk (Gözlerini kocaman açarak): "Gerçekten kütüphaneye mi gidiyoruz?" diye bağırdı.
- () 3. O kadar yetenekliymiş (!) iki ilk denemede başarısız oldu.
- () 4. Evliya Çelebi (1611? - 1682) Gezi Yazısı türünün önemli temsilcisidir.
- () 5. Öğretmen (Gülümseyerek tahtaya yaklaşır): "Bugün yeni bir noktayı öğreneceğiz." dedi.

★ 2. Etkinlik: Doğru - Yanlış Analizi Yapalım

Aşağıdaki bilgileri ve cümleleri dikkatle inceleyiniz. Yay ayraç kullanım kuralı doğru ise yanındaki kutucuğa (✓), yanlış ise (✗) koyunuz.

- ☐ 1. Tiyatro oyunlarında oyuncuların yapacağı hareketler tırnak işareti içinde değil, yay ayraç içinde verilir.
- ☐ 2. Yunus Emre (1240? - 1320) ifadesindeki soru işareti bilginin kesin olmadığını gösterir.
- ☐ 3. Cümle içinde yay ayraç içine alınan kelimedden hemen sonra gelmesi gereken virgöl, parantezin içinde kalmalıdır.
- ☐ 4. Eserlerin veya şairlerin doğum-ölüm tarihleri cümle içinde yay ayraç içinde gösterilebilir.
- ☐ 5. Yay ayraç içine alınan alay ve küçümseme anlamındaki nokta işareti tek başına kullanılır.

5N 1K OKUDUĞUNU ANLAMA ÇALIŞMASI

5N 1K, bir metni veya olayı tam olarak anlayabilmek için sorduğumuz 6 temel sorudur:

- **5N:** Ne? - Nerede? - Ne zaman? - Neden (Niçin)? - Nasıl?
- **1K:** Kim?

📌 5N 1K Soruları Ne Sorar?

Soru	Neyi Buldurur?	Örnek
KİM?	Olayı yapan kişiyi veya varlığı buldurur.	Okula kim geldi? → Ali
NE?	Yaşanan olayı, nesneyi veya durumu buldurur.	Çantasına ne koydu? → Kitap
NEREDE?	Olayın geçtiği yeri buldurur.	Topu nerede oynadılar? → Bahçede
NE ZAMAN?	Olayın gerçekleştiği zamanı buldurur.	Ne zaman yola çıktılar? → Sabahleyin
NEDEN / NİÇİN?	Olayın yapılma sebebini buldurur.	Neden koşuyordu? → Otobüse yetişmek için
NASIL?	Olayın yapılış biçimini veya durumunu buldurur.	Ödevini nasıl yaptı? → Özenle

★ Aşağıdaki metinleri okuyalım. 5N 1K sorularını cevaplayalım.

Ali, sabah erken saatlerde uyandı. Hızla kahvaltısını yaptı ve çantasını hazırladı.

Çantasına kitaplarını, defterlerini ve kalemligini koydu. Annesine "Güle güle!" diyerek evden çıktı. Okula yürüyerek gitti çünkü okulu evine çok yakındı. Ali, derse geç kalmamak için erkenden gitmişti.

Kim? : _____ Ne zaman? : _____

Ne? : _____ Neden (Niçin)? : _____

Nerede? : _____ Nasıl? : _____

OKUMA METNİ: Ormandaki Küçük İcat

Dün öğleden sonra, minik sincap Çiçik ormanın derinliklerinde meşe palamudu topluyordu. Kış mevsimi yaklaştığı için yuvasını yiyeceklerle doldurması gerekiyordu. Ancak topladığı palamutlar çok ağır olduğu için hepsini tek tek taşımakta zorlanıyordu.

Çiçik, kurumuş ağaç kabuklarını ve sağlam sarmaşıkları birleştirerek tekerlekli küçük bir araba tasarladı. Palamutları bu arabaya yükleyip sevinçle yuvasına doğru sürdü. Çiçik'in bu pratik zekasını gören diğer orman hayvanları onu coşkuyla alkışladılar.

★ 1. Etkinlik: Metne Göre 5N 1K Sorularını Cevaplayalım

Yukarıdaki okuma metnine göre aşağıdaki soruları tam cümle kurarak cevaplayınız.

- **KİM?** → Meşe palamutlarını toplayan kimdir?

Cevap: _____

- **NE?** → Minik sincap Çiçik zorluğunu çözmek için ne tasarladı?

Cevap: _____

- **NEREDE?** → Olay ormanın neresinde gerçekleşmektedir?

Cevap: _____

- **NE ZAMAN?** → Çiçik palamutları ne zaman topluyordu?

Cevap: _____

- **NEDEN?** → Çiçik yuvasını neden meşe palamutlarıyla doldurmak istiyordu?

Cevap: _____

- **NASIL?** → Diğer orman hayvanları Çiçik'i nasıl tebrik etti?

Cevap: _____

★ 2. Etkinlik: Altı Çizili Kelimelerin 5N 1K Karşılığını Bulalım

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin hangi 5N 1K sorusunun cevabı olduğunu yanlarındaki parantez içine yazınız.

- Kerem, kütüphanede sessizce ders çalışıyordu. (_____)
- Yağmur aniden bastırınca ıslanmamak için durağa koştuk. (_____)
- Ertesi sabah güneş pırıl pırıl doğdu. (_____)
- Bahçedeki kilitli kapıyı büyük bir anahtarla açtı. (_____)
- Ödevini zamanında bitiren Zeynep öğretmeninden övgü aldı. (_____)

EŞ SESLİ (SESTEŞ) KELİMELER

Yazılışları ve okunuşları aynı, ancak anlamları tamamen farklı olan kelimelere eş sesli (sesteş) kelimeler denir.

Dikkat Edelim!

Eş sesli kelimelerin cümle içindeki anlamı, cümlelerin gelişinden anlaşılır.

- **Gül:** Çiçek olan gül / Gülmek eylemi
- **Yüz:** Sayı olan 100 /
Surat, çehre / Suda yüzmek eylemi

Örnekler

- **Yaz:**
 - En sevdiğim mevsim **yaz** mevsimidir. (Mevsim olan yaz)
 - Öğretmenimiz deftere not **yaz**mamızı söyledi. (Yazmak eylemi)
- **Bin:**
 - Cebimde **bin** lira para var. (Sayı olan 1000)
 - Otobüse **binmek** için durağa doğru yürüdü. (Binmek eylemi)

★ 1. Etkinlik: Eş Sesli Kelimelerin Farklı Anlamlarını Eşleştirelim

Kelime	Cümle ve Anlamı
1. () Yol	A) Bahçedeki fidanı topraktan yolup çıkardı. (Koparmak)
2. () Yol	B) Okula giden yol bugün trafiğe kapatılmış. (Ulaşım şeridi)
3. () Çay	C) Yaz sıcaklığında buz gibi çayın kenarında piknik yaptık. (Küçük akarsu)
4. () Çay	Ç) Kahvaltıda sıcak bir bardak çay içtim. (İçecek)

★ 2. Etkinlik: Verilen Sesteş Kelimelerle Cümle Oluşturalım

- Dal (Ağaç kolu anlamında):
→
- Dal (Suya dalmak eylemi anlamında):
→
- Ben (Kişi zamiri / "kendim" anlamında):
→
- Ben (Ciltteki küçük siyah leke anlamında):
→

EŞ ANLAMLI KELİMELER

Yazılışları ve okunuşları farklı, ancak anlamları aynı olan kelimelere eş anlamlı (anlamdaş) kelimeler denir.

→ Cümle içerisinde birbirlerinin yerine kullanıldıklarında cümlenin anlamı değişmez.

Örnekler

- Mektep → Okul
- Muallim → Öğretmen
- Kırmızı → Al
- Cevap → Yanıt

1. Etkinlik: Kelimelerin Eş Anlamllarını Eşleştirelim

Sol Sütun

1. ☐ Konuk
2. ☐ Vakit
3. ☐ Konut
4. ☐ Sözcük
5. ☐ Hikâye

Sağ Sütun

- A) Zaman
- B) Misafir
- C) Kelime
- Ç) Ev
- D) Öykü

2. Etkinlik: Cümledeki Altı Çizili Kelimenin Eş Anlamlısını Bulalım

- Öğretmenimizin sorduğu soruya doğru yanıt verdim. (.....)
- Sonbahar mevsiminde ağaçların yaprakları sararır. (.....)
- Bu yıl faydalı bir sürü kitap okudum. (.....)
- Babam bana doğum günümde harika bir hediye aldı. (.....)
- Doktor hastasını itham etmeden önce dikkatle dinledi. (.....)

